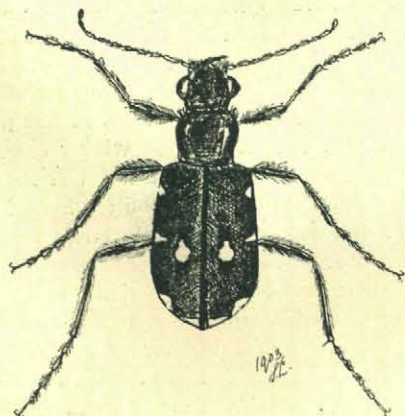

niet anders, of de larve moet den geheelen winter in latenten toestand in de pop hebben geleefd en zich pas gedurende de laatste drie weken ontwikkeld hebben. Echter moet de vlinder zelf, óók reeds vroeg in haar ont-

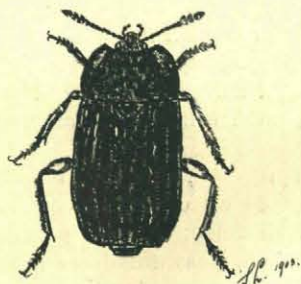

Cicindela campestris. 2 × vergroot.

wikkeling zijn gestuit, daar er behalve de geleimassa niets van eenige overblijfselen van den vlinder in de pop te ontdekken waren.

Van de sluipwespen is de stap naar de wilde bijen niet ver. Op ons tochtje namen we waar, de elegante geel met zwarte *Nomada*'s, verder *Halictus* en *Andrena*-soorten.

De spinnendooder ontbrak ook niet, maar die verschijnt al in April en is den geheelen zomer waar te nemen.

Silpha Aaskever.
2 × vergroot.

Huisjes van
Attelabus.

Nu hoort er ook nog één zeldzaamheid bij, en dat is een mug, maar een heel mooie mug, tenminste het wijfje is een heel vreemd dier. Het lijkt in vorm op de gewone *Tipula*'s. Maar de kop en 't borststuk zijn glanzig zwart, helrood zijn de eerste twee ringen van 't achterlijf evenals een gedeelte der pooten, en weer verlakt zwart is de rest van 't achterlijf, dat in een lange punt uitloopt. Dit dier groef ik Mei 1905 uit een wilgenstronk op, waar de emelt (zoo heet de larve) in geleefd had; vlak er bij

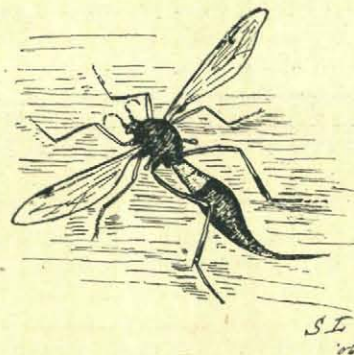

Onthophagus Coenobita.
Iets vergroot.

vond ik het mannetje, dat direct te onderscheiden is door z'n gekamde sprieten en zijn zonderling stomp achterlijf, dat ook niet zoo mooi gekleurd is.

En nu nog een vraag.

Ergens — waar kan ik me tot mijn spijt niet meer met zekerheid herinneren — las ik eens, dat de honingbijen nooit de bloemen van Meidoorn bezoeken. Wie let er eens op?

Xylura atrata ♂. Nat. grootte.

S. LEEFMANS.

IN DEN TUIN VAN DEN BUITENMAN.

(Vervolg).

In onze tuinen verslinden de merels een massa wormen, slakken en insecten; zelfs in den winter maken ze menig schadelijk diertje, dat een schuilplaats onder bladeren gevonden had, buit. Ze toonen recht in hun schik te zijn als ze een hoopje half vergane bladeren ontdekken: de oranjegele snavel van het mannetje en de bruine van het wijfje woelen rusteloos in den hoop, en het kostje dat ze daar vinden, bevalt hun wat goed in het barre jaargetijde. Neen, de merels zouden we niet gaarne missen in onze tuinen. Echter, zij zijn ook lang niet van schade vrij te pleiten.

In zomermaand begint hij zijn dieverijtjes; dan heeft hij het op de aardbeien gemunt. 't Is wel de moeite waard, hem bij deze diefstallen gade te slaan. In mijn tuin weten zij vrij ongemerkt tot de heerlijke vruchten te naderen. Enkele groote perken, met groenten of aardappelen begroeid, zijn er omringd door breede randen van aardbeien. Daar verschijnt uit een haag een zwarte roover te voet. Behoedzaam schiet hij op het tuinpad vooruit, blijft stilstaan, ziet rond, of hij onraad bemerkt, en acht hij zich veilig, dan vordert hij steeds bij schokken. (Ook zijn vlucht geschiedt met dergelijke schokken). Daar wandelt hij vlug tusschen twee rijen aardappelen en... hij is in het paradijs, waar hij gulzig van de verboden vrucht snoept. Ge treedt plotseling te voorschijn, en de roover spoedt zich, schaterlachend van de jool, in een nabijstaand boschje. En wij, we wenschen den leukerd toe, dat de versnapering hem wel moge bekomen. Ook de doornbessen gunnen we hem graag. Meest vergenoegt hij zich met afgevalen bessen, maar al plukt hij van de laaghangende takken nu en dan zoo'n vrucht, de schade heeft niets te beduiden.

Minder aangenaam is het mij, als hij zich zet op de pyramide-boompjes, waaraan in het begin van September sappige rijpe vruchten hangen. At hij een of meer heele peren op, à la bonne heure! Hij neemt echter de eerste de beste, pikt erin; bevalt deze niet, dan een tweede en

zodoende kau hij vrij wat peren bederven. En de wespen zetten de kroon op het werk: dankbaar dat hun zwarte bondgenoot een gat in een peer gemaakt heeft, hollen zij de vrucht geheel uit. In October kunnen de merels rechte lastposten worden; dan hebben zij het op de rijpende druiven voorzien. Hun gelederen zijn dan door verscheidene roovers uit noordelijker streken versterkt. Geholpen door de spreuwen, onderneemt de zwarte bende ware strooptochten in den wingerd, en al prijken nog zooveel trossen tusschen de bruinende blaren, na een bezoek van de ongenooide gasten zijn ze leelijk gedecimeerd. Wie dan ook geen strenge maatregelen neemt, kan er op rekenen geen druifje te zullen plukken. In papieren zakjes binden, hetgeen ook bevorderlijk is voor het rijpen, is wel het meest toegepaste middel; ik vind het eenvoudiger door een stuk gaasdoek de heerlijke vruchten aan de oogen der plundersaars te onttrekken. Gelukkig weten deze zich wel te troosten, en de merels, wie ik de pas naar mijn wingerd heb afgesneden, kunnen in de nabijheid van mijn tuin naar hartelust smullen van de vruchtjes van meidoorn, taxus en kornoelje.

Van onzen rooverhoofdman, die in de eerste lentedagen en soms ook in den laten herfst of winter als zoodanig fungeert, van den schildvink, beleven we in onze tuinen niets dan plezier. (De enkele tuinzaden hebben we hem reeds van harte gegund). Herhaalde malen klinkt van uit de takken zijn krachtige slag en hij schijnt met den overmoeiden hofzanger te wedijveren, wie hunner wel de schoonste toonen doet hooren. Elk jaar nestelen drie paren vinken in mijn tuin: één in een haag, één in een hazelaar en één in een vlierstruik. Ik noem het *mijn* vinken, niet alleen omdat zij telken jare op genoemde plaatsen nestelen, maar ook omdat ze de bouwstoffen insgelijks in mijn hof verzamelen. Het mos vinden ze tusschen het gras, terwijl ze het nest van binnen bekleeden met haar van mijn geit. Ze weten wel, dat in het vroege voorjaar mijn geiten in de bleek geroskamd (of gegeitenkamd) worden en onthouden goed, waarheen de haartjes vliegen. Als er jonge vinkjes geboren zijn, voeden zij die met insecten uit mijn tuin en met rupsen van den wintervlinder, welke op mijn vruchtboomen huizen.

In den naherfst of vroege winter, wanneer een strenge vorst de eenjarige planten nog niet heeft weggevaagd maken zij zich — met de musschen — verdienstelijk door zaden van onkruiden op te peuzelen. Met graagte halen zij de fijne zaadjes uit de hauwtjes van herderstaschje of uit de „kaarsjes” van kruiskruid, melkdistel of paardebloem. In den zomer, toen de muschjes volop konden genieten van erwten, peulen, etc., verwaardigden ze genoemde onkruiden met geen enkelen blik; zouden ze, terwijl ze den hof reinigen van de zaden in den winter, niet bij zich zelf denken: „Bij gebrek aan brood eet men korsjes van pasteien.”

Een ander lief vogeltje houdt u niet zelden gezelschap, wanneer ge boonen plukt; ik bedoel den grauwen vliegen-vanger. De boonstaken toch hebben een groote aantrekkingskracht voor dit vogeltje, vooral als de staken geplaatst zijn in de nabijheid van zijn nestje, hetwelk veelal in een lei-boom tegen een muur of schutting te vinden is. Gaarne zit hij op den top van zoo'n staak, van welke verheven plaats hij een ruim uitzicht heeft over zijn jachtveld. Zie, daar zit er een. Kalm blijft hij geen seconde, hoewel hij op een prooi loert; rusteloos is zijn staartje in beweging en zijn snatertje staat geen minuut stil. Daar bemerkt hij een vliegje; bliksemsnel verheft hij zich of daalt hij weder, al naar het noodig is, en het insect is een kind des doods. In de vlucht zien zijn levendige oogjes een tweede, een derde lekkernij; en even behendig toont hij zich als de

prooi, dien hij vervolgt. Zijn vangst deelen met zijn broedend wijfje of onder de jongen in het nest, is het werk van een oogenblik. Ziet, daar zweeft hij weer boven uw hoofd, om plaats te nemen op een anderen staak, en een herhaling van dezelfde werkzaamheden volgt. Dit geloof ik zeker, dat hij in denzelfden tijd minstens evenveel insecten buit maakt als gij boonen plukt.

Onze gevederde vrienden brengen heel wat afwisseling in het leven van den buitenman, zelfs in het gure seizoen. Zoo kreeg ik den laatstverloopen winter ongevraagd een zevental aardige logeetjes, en dat wel vier maanden lang, van November tot Februari. Wij, buitenmensen, worden gewoonlijk in den zomer door familie en kennissen bezocht; maar mijn winter-logés waren geen mensen, het waren vogeltjes en nog wel boomkruipertjes (*Certhia familiaris*). Dat vogels vindingrijk zijn, bewijst ons de keuze van de plaats en de bouwstoffen hunner nesten afdoende, maar ook in het ruwe jaargetijde moeten we hen wel bewonderen om die eigenschap. Zoo wisten de boomkruipers een uitgezocht plekje te vinden, waar ze gedurende de lange nachten tegen ruwe Noorden- en Oostenwinden beveiligd waren. Aan de Zuidzijde van mijn huis vormen twee muren een rechten hoek en daar, vlak onder het ver-uitstekende dak bevond zich de slaapplek mijner logés. Elken avond, tegen het vallen der duisternis stoeiden ze een poos met hun zevenen op een grooten pereboom bij mijn huis; daarna zochten ze één voor één hun nachtkwartier op. Ze sloegen hun stevige nagels in den muur, en dicht tegen elkaar gedoken, als ware het een bruine tros, hadden ze, beveiligd tegen weer en wind, en onzichtbaar voor roofvogels, een aardig boomkruipershotel. Ik heb me vaak afgevraagd, hoe het mogelijk was, dat de dieren den langen nacht op zoo'n manier konden uitrusten. Het feit, dat ze trouw avondaan avond in de vier winter^{ma} maanden terugkwamen, was het beste bewijs, dat ze er de gewenschte rust vinden. We riepen den diertjes in Februari voor den volgenden winter een „tot weerziens” toe. In den zomer verbaasden ze ons keer op keer door hun vlugge bewegingen langs stam en takken onzer vruchtboomen, die zij spelenderwijs van insecten met hun larven en eieren zuiverden. En zouden we hun in den wintertijd niet gaarne een plaatsje afstaan onder ons veilig dak?

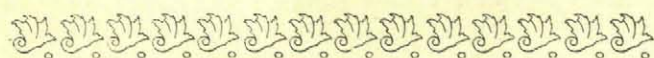
De meezen, die acrobaten van professie, over wier toeren in de boomen op tak, twijg en blad wij een en al bewondering zijn, vertoeven in de wintermaanden eveneens gaarne in onze nabijheid. Gewoonlijk is het aantal dezer lieve diertjes in October, wanneer de insecten al schaarscher worden, reeds vrij groot. We kunnen hun op een goedkoop manier een groot genoegen doen. Omdat zij verzoekt zijn op zaden van zonnebloemen, zorg ik gewoonlijk, dat er eenige dier bloemen in mijn tuin staan, om de meesjes in den winter te kunnen trakteeren. In den herfst zijn ze reeds zoo vrij een proefje te nemen van hetgeen ik bestemde voor winterkost. Enkele bloemen laat ik nl. staan; de meezen klemmen zich vast aan de groote hoofdjes, waaruit ze de talrijke zaden pikken, totdat ten slotte niets dan uitgezogen honingraten over blijven.

Het roodborstje, waarvan de kinderen op de schoolbanken reeds wonderen gelezen hebben, zoekt, wat overbekend is, zijn heil bij de menschen, als de honger nijpt. Gedurende een winter kwam er een geregeld, bij ruw weer, door de openstaande deur van mijn schuur, en was weldra vertrouwelijk met me, toen ik het op broodkruimels onthaalde. Ook andere gebouwen zijn niet zelden een toevluchtsoord voor roodborstjes en winterkoninkjes. Enkele malen trof ik deze ongelukkige vogeltjes in de kerk aan, waarin zij door openstaande raampjes vrije toegang hebben.

De Benjamin onzer gevederde zangers ontbreekt in geen enkele tuin. Hij evenaart de spreekw. in vroolijkheid: zelfs als de hof met een sneeuwlaag bedekt is, klinkt van uit een haag of uit een houtmijt zijn opgewekt liedje. De merel laat slechts een tink-tink hooren; en als het hard wintert, nadert hij uw woning en schijnt een kleinigheid te vragen van den rijkdom, dien de tuin in de afgeloopen zomer heeft opgebracht. En o, die zangers zijn zoo spoedig tevreden: gretig pikken ze in een rottenden appel of peer, een koolraap hollen ze uit als een muis, zelfs een biet is hun welkom. We zijn verplicht al onze vrienden te helpen die onze tuin- en boomvruchten hielpen beschermen door schadelijk ongedierte te vernietigen. Wij, buitenmensen, behoeven ons zelfs in den winter niet te vervelen.

Rijswijk (G.), Juni '05.

B. J. VAN WAGENSVELD.

VAN EEN BOKTOR

(*Salperda populnea* L.).

Toen wij in onze school, die mooie plaat kregen van het Staatsboschbeheer met „insecten schadelijk voor naald-hout” heb ik dezelfde week aan mijn negenjarige leerlingen zoo aanschouwelijk mogelijk het leven van de harsbuilrups onderwezen en hen aangespoord ook eens knobbels en uitwassen mee te brengen.

Den volgenden dag kreeg ik verschillende galvormigen in school o. a. van wilg, havikskruid en akkerdistel, en wist een mijner leerlingen te vertellen, dat daar rups noch vlinder in had gezeten maar een „vliegje.” Hij had goed gezien, dat het geen vliegje maar een rupsje was geweest, kon hij natuurlijk niet helpen.

Onder die takjes was er ook een, dat van een Ratelpopulier „bew-essche” (*P. tremula*) kon zijn. Ik spleet het vingerdikke stokje overlans open en een lichtgeel wormpje met donkerbruinen kop, het lichaam geringd als een houtschroef, lag in 't midden, waar een lang gaatje was uitgevreten; terwijl houtknaagsel beneden en boven de ruimte afsloten. Ik liet het de leerlingen zien, bond de beide helften met een touwtje aaneen en legde het daarna in de kast, terwijl wij afspraken er later weer naar te kijken, om te weten, wat er uitgroeide zou zijn.

Ik durf niet beslissen, wie het nieuwsgierigst daarnaar was, want even onkundig waren in deze en leerling en meester.

Lang na dien, het takje was ongemerkt naar achteren gekomen, kreeg ik het bij een opruiming toevallig in handen. Ik bond het touwtje los, boog de beide helften uiteen en..... met gevouwen pootjes lag daar een kever met lange sprietjes, zwart van onderen. Voorzichtig deed ik hem met een griffel uit de gleuf in mijn hand vallen en wendde en keerde hem, zoodat ik aan alle kanten wist hoe hij er uit zag. Een boktor was het; van kleur gelijk aan een populier-boktor; maar dat kon toch niet, het was zoo'n klein exemplaar. Zou hij mogelijk niet tot ontwikkeling zijn gekomen, wat verdroogd of zoo?

Al deze veronderstellingen vlogen door mijne gedachten en daarna liet ik aan de leerlingen de wonderlijke gedaante-verwisseling zien. Zij verheugden zich zeer, evenals zij dat zouden gedaan hebben wanneer zij papa Bamberg of Uferini een biljartbal in een duif hebben zien veranderen.

Ik gaf hun den naam Boktor, verklaarde dezen, en stelde hen daarmee tevreden. Niet alzo ik. In Oudemans blz. 695 vond ik, wat ik zocht. „*Saperda populnea*, ook wel de

kleine populier-boktor genoemd, is slechts 9 tot 13,5 mM. lang (de gewone populier-b. (*S. carcharias*) meet 20—28 mM.), zwart grijsgeel behaard; over het algemeen is de beharing op de bovenzijde slechts matig dicht, zoodat de donkere grondkleur duidelijk zichtbaar blijft; plaatselijk is zij echter dichter en vormt een paar strepen op het halsschild en eenige vlekken op de dekschilden. Op klaterpopels. De larve leeft in de takken, die daardoor knobbels verkrijgen. Ik vond ze ook in de takken van oude boomen. De ontwikkeling duurt 2 jaar en de kever verschijnt in Mei en Juni. Algemeen, waar klaterpopels groeien.”

Ziezoo, daar kon ik het vooreerst mee doen! Ik keek sedert nog wel eens weer naar knobbels aan ratelpopulieren, maar nooit vond ik er zooveel als 20 Januari l.l.

Langs een akker vlak bij den weg stonden allerlei wilgen, vogelkers, bramen en frambozen dooreen. Ook stond daartusschen een gezelschap opgeschoten loten van de ratelpopulier, als een daim zoo dik. Deze zaten alle, en het waren er wel een tiental, vol met knobbels en gaten. Zouden in die dikke takken nu nog larven van boktorren zitten? zoo vroeg ik mij verwonderd af, en waarlijk, 't zat alles vol, man aan man, d. w. z. een centimeter of vier stond hun wieg van elkaar. De takken waren drie jaar oud, de larven groot en dus volwassen, en ik zal ze weer weglekken en zien of ze uitkomen. Ik ga noteeren, wanneer en waar die diertjes hun woning verlaten. Een takje was er bij, waar naast de larve, slechts door een dun wandje daarvan gescheiden, een hokje was met ± 9 witte glazigdoorschijnende eitjes. Ik heb het nog opgezonden naar het phytopathologisch instituut, vanwaar ik de mededeeling kreeg, dat het „insecten-eieren” waren, doch niet van den boktor, daar deze de eitjes één bij één legt.

't Spreekt van zelf, dat wanneer deze torren zoo veelvuldig optreden, als hier het geval is, aan het hout schade wordt berokkend. Edoch, het is voor de landbouwers zoo erg niet: „bew-esschen trekt al 't vet oet de ground, en 't hold is niks weerd; ie könt er gen klomp van maken en 't wil nig es branden.”

Denekamp, Januari '06.

J. B. BERNINK.

EENIGE JAREN BIJ DE TABAK IN DELI.

Een Storm.

Gewoonlijk treedt eens per jaar een storm op, kort doch hevig, juist in den tijd, dat de tabak te velde staat.

Als ik 't wel heb, gebeurt dat in Juli of in 't begin van Augustus. Zoo'n storm komt van den kant van 't gebergte, door een inzinking daarin, naast den vulkaan Sibajak, de zoogenaamde Pintoe Alam.

Die stormen zijn ter plaatse bekend onder den naam „Sumatraantje”.

Ze zijn gekenmerkt door zeer plotseling opkomen en onmiddellijk losbarsten, korten duur, vijf hevig onweer en kolossale regenval. Ik zag ze nooit anders dan tegen 2 uur in den namiddag verschijnen en tusschen 4 en 5 uur was alles voorbij. Ik zeg „alles”, want een belangrijk deel van den oogst is in die paar uren vernietigd. En niet alleen te velde staand gewas, maar ook tabak in de schuren, want zoo'n atapdak is niet bestand tegen die wind, zelfs niet al is 't gegapit of getindist. Want die atap, bestaande uit een niboenglatje waaraan dubbelgevouwen bladen van